

Prof. dr. Sadmir Karović, vanredni profesor

Pravni fakultet Univerziteta u Travniku
Državna agenciji za istrage i zaštitu, Bosna i Hercegovina

ZAJEDNIČKI ISTRAŽNI TIMOVI KAO SPECIFIČAN OBLIK PRUŽANJA MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI U KRIVIČNIM STVARIMA

Sažetak: U ovom radu pažnja autora je usmjerena na nastanak ideje i međunarodnopravni osnov formiranja zajednički istražnih timova na planu blagovremenog i efikasnog pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima (pravosudne saradnje) kao i energične borbe protiv prekograničnog kriminala, odnosno krivičnih djela sa elementom inostranosti koji po svojoj prirodi, načinu izvršenja i drugim specifičnostima prevazilaze nacionalne geografske granice. Savremeni izazovi u vezi otkrivanja i dokazivanja specifičnih oblika organizovanog kriminaliteta, te procesuiranja izvršilaca, zahtijevaju adekvatan institucionalni odgovor i reakciju u cilju efikasnog sprovođenja istrage i postizanja očekivanih rezultata krivičnog pravosuđa. Klasičan način pružanja međunarodne pomoći u krivičnim stvarima se pokazao u određenim krivičnim predmetima nedovoljnim, sporim, zahtjevnim i neadekvatnim. S druge strane, primjećujemo da se opravdanost i svrsishodnost formiranja zajedničkih istražnih timova u savremenim uslovima nameće kao imperativ, s obzirom na neke nove fenomenološke oblike kriminaliteta, mobilnost modernog čovjeka, demografske prilike ali i neke druge uslove i specifičnosti koji uslovljavaju ovakav način reakcije i međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima. U tom kontekstu prepoznamo i brojne prednosti formiranja i rada zajedničkih istražnih timova u kompleksnim istragama koji se suštinski odnose na bržu, jednostavniju, neposredniju i adekvatniju saradnju na planu pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima i provođenju istrage.

Ključne riječi: zajednički istražni timovi, istraga, krivično djelo, BiH.

1. Uvod

Efikasna i energična borba protiv kriminaliteta podrazumijeva adekvatanu reakciju države na planu blagovremenog i efikasnog otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela, a posebnog protiv specifičnih oblika organizovanog kriminala kao pošasti savremenog doba.¹ Reakcija, odnosno odgovori države na kriminalitet su se u različitim društveno - istorijskim periodima mijenjali i prilagođavali određenim uslovima i specifičnostima. U tim različitim periodima ljudske istorije pred zakonodavca su se postavljali kompleksni zadaci na planu formulisanja i normiranja odgovarajućih zakonskih rješenja materijalne i procesne prirode sa intencijom suzbijanja kriminaliteta. Osnovni smisao i svrha kriminalizacije jeste zaštita određenih dobara i vrijednosti koje se napadaju ponašanjem koje se inkriminiše.² Na tom planu, efikasno djelovanje nadležnih organa, subjekata i agencija za sprovođenje zakona na današnjem stepenu društvenog, ekonomskog, informaciono - komunikacionog i drugog razvoja u borbi protiv kriminaliteta je nemoguće ostvariti primjenom samo klasičnih ili tradicionalnih istražnih kapaciteta, s obzirom na neke nove specifične fenomenološke oblike kriminaliteta. Naime, novi ili savremeni fenomenološki oblici kriminaliteta po svojoj prirodi, načinu operacionalizacije kriminalnih aktivnosti i drugim karakteristikama, odnosno specifičnostima od države zahtijevaju adekvatne institucionalne odgovore, odnosno adekvatna zakonska rješenja koja mogu zadovoljiti realne istražno – dokazne potrebe.

Međutim, savremeni oblici ispoljavanja kriminaliteta prevazilaze nacionalne geografske granice, tako da prekogranični kriminalitet, odnosno brojna i raznovrsna krivična djela sa ino elementom (elementom inostranosti), zahtijevaju i specifične odgovore, odnosno rješenja na planu otkrivanja i dokazivanja navedenih krivičnih djela. Opštepoznato je da određena krivična djela sa međunarodnom komponentom, odnosno ino elementom (npr. krivična djela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga trgovine ljudima, terorizma, finansijskog kriminaliteta i korupcije, različiti oblici visokotehnološkog/sayber kriminaliteta i dr.) zahtijevaju uspostavljanje različitih oblika međunarodne pravne pomoći i saradnje u krivičnim stvarima. Naime, operacionalizacija kriminalnih aktivnosti inkorporira postojanje disperzije kriminalnih aktivnosti na području dvije ili više država, uključujući i osumnjičena lica, odnosno njihove saučesnike. Mobilnost modernog čovjeka, korištenje različitih informaciono – komunikacionih mogućnosti i resursa, posebno interneta kao posljedica sveukupnog razvoja društva u svim oblastima, praktično ukazuje i na jednu novu fenomenološku dimenziju kriminaliteta što sasvim jasno upozorava da parcijalni institucionalni odgovori i rješenja na nacionalnom nivou bez adekvatne, planske, sistematične, organizovane i koordinirane među/državne (regionalne) ali i druge saradnje na međunarodnom planu ne mogu dati, odnosno polučiti očekivane rezultate.

¹ Sadmir Karović, *Krivičnopravno suzbijanje organizovanog kriminaliteta u Bosni i Hercegovini – mogućnosti, izazovi i perspektive*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 55, 4/2018., str. 840.- 845.

² Zoran Stojanović, *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2016, str. 60.

Shodno naprijed navedenom, formiranje i djelovanje zajedničkih istražnih timova kao specifičan oblik pružanja međunarodne pravne pomoći, odnosno pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, predstavlja imperativ u cilju blagovremenog otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela, te suzbijanja kriminaliteta generalno. Djelovanje na planu otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela sa međunarodnom komponentom, uspostavom i djelovanjem zajedničkih istražnih timova između dvije ili više zainteresovanih strana odnosno država, praktično omogućava bržu, jednostavniju i efikasniju saradnju na međunarodnom planu i sprovođenje prekograničnih istraga.

2. Neke bitne karakteristike tužilačkog koncepta istrage u Bosni i Hercegovini

U cilju boljeg razumijevanja ciljeva, pravne i operativne ili provedbene prirode, uloge i značaja formiranja i djelovanja zajedničkih istražnih timova ukratko ćemo se osvrnuti na osnovne karakteristike tužilačkog koncepta istrage u Bosni i Hercegovini. Zakonodavac je propisao dva uslova koja je potrebno zadovoljiti za sprovođenje istrage, a to su 1.) materijalnopravni uslov koji se ispoljava u postojanju osnova sumnje da je izvršeno određeno krivično djelo i 2.) formalnopravni uslov koji se ispoljava u postojanju naredbe od strane nadležnog tužioca kojom se pokreće i sprovodi konkretna krivična istraga. Osnov sumnje možemo definisati kao minimalnu vjerovatnost koja se zasniva na konkretnim okolnostima.³

U cilju jasne diferencijacije u pogledu nadležnosti krivičnoprocesnih subjekata u istrazi, neophodno je apostrofirati da istragom rukovodi nadležni tužilac,⁴ a ne ovlaštena službena lica, tako da nadležni tužilac autonomno i samostalno vrši tužilačku procjenu u svakom krivičnom predmetu i donosi određene odluke u vezi sprovođenja istrage ali i sprovođenja određenih krivičnoprocesnih radnji kao što su opšte radnje dokazivanja i posebne istražne radnje u zavisnosti od vrste i prirode krivičnog djela, profila osumnjičenog lica, načina izvršenja i drugih specifičnosti konkretne krivične stvari. Proaktivno djelovanje tužioca omogućava efikasnije sprovođenje istrage, a samim tim neposredno utiče i na efikasnost krivičnog postupka u cjelini.⁵ Također, nadležni tužilac vrši nadzor nad radom ovlaštenih službenih lica kojima povjerava sprovođenje navedenih krivičnoprocesnih radnji. U pogledu dokaznih standarda, primjećujemo jednu bitnu razliku, cijeneći da je reformom krivičnog procesnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine iz 2003. godine⁶, zakonodavac propisao dokazni standard - osnov sumnje da je izvršeno

³ Miodrag N. Simović, Vladimir M. Simović, Govedarica Mladenka, *Krivično procesno pravo II (Krivično procesno pravo – posebni dio)*, Peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, 2021, str. 30.

⁴ Detaljnije vidjeti član 35. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

⁵ Sadržaj Karović, *Tužilački koncept istrage u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, Zbornik radova, Fakultet pravnih nauka, Sveučilište/Univerzitet „Vitez“, Vitez, broj 4, 2013, str. 165.

⁶ S obzirom na kompleksnu stavnopravnu strukturu Bosne i Hercegovine, na četiri nivoa vršenja vlasti egzistiraju četiri krivična zakona i četiri zakona o krivičnom postupku (državni nivo, dva entiteta – Federacija Bosne i Hercegovine i Republike Srpska, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine).

krivično djelo kao materijalnopravni uslov za pokretanje i sprovođenje istrage za razliku od ranijeg sudskog modela gdje se zahtijevalo postojanje osnovane sumnje kao materijalnopravni uslov.

Na provedbenom nivou, značajnu ulogu i važnost imaju ovlaštena službena lica policije kojima je zakonodavac povjerio široka ovlaštenja na planu izvršenja krivičnoprocesnih radnji po ovlaštenju nadležnog tužioca, iz čega proizilazi da ovlaštena službena lica sprovode istražne aktivnosti isključivo pod rukovodnom i nadzornom ulogom nadležnog tužioca.⁷ Od momenta postojanja osnova sumnje da je izvršeno određeno krivično djelo propisana je obaveza obavještanja nadležnog tužioca od strane ovlaštenih službenih lica, tako da ista ne mogu sprovoditi istražne aktivnosti bez prethodnog obavještanja i pismenog ili usmenog ovlaštenja nadležnog tužioca. Pored ovlaštenih službenih lica policije, nadležni tužilac po potrebi za sprovođenje određenih aktivnosti značajnih za svestrano sagledavanje i razjašnjenje krivične stvari, može uključiti i određena stručna lica za određene specifične oblasti npr. ekonomske stručnjake, stručnjake za visokotehnološki/sayber kriminal ili dr. Komparacijom sprovođenja klasične istrage i istrage prekograničnog kriminala putem formiranja i djelovanja zajedničkog istražnog tima, prepoznavamo suštinski ista procesna pravila i procedure u kontekstu zakonitosti sprovođenja istražno – dokaznih aktivnosti (rukovođenje istragom, nadzorom nad radom članova tima, koordinacija aktivnosti i dr.). Međutim, istraga krivičnih djela sa međunarodnom komponentom po prirodi stvari prevazilazi nacionalne geografske granice, a zajednički istražni tim je pogodan i efikasan operativni alat za prevazilaženje određenih formalnosti u vezi blagovremenog, efikasnog i zakonitog sprovođenja planiranih aktivnosti usmjerenih na sprovođenje krivičnoprocesnih radnji i prikupljanje potrebnih dokaza.

3. Zajednički istražni tim kao poseban/skraćeni oblik pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima

a) Međunarodnopravni osnov formiranja i djelovanja zajedničkog istražnog tima

Savremeni oblici kriminaliteta, posebno specifični oblici organizovanog kriminaliteta su pred međunarodnu zajednicu postavili jedan složen ili kompleksan zadatak na planu pronalaženja adekvatnih odgovora, odnosno rješenja, obzirom da se pokazalo da je tradicionalni ili klasični oblik suprotstavljanja kriminalitetu prevaziđen, nesrazmjeran i neadekvatan te da ne može polučiti očekivane rezultate. Disperzija kriminalnih aktivnosti

⁷ Detaljnije vidjeti: Sadmir Karović, Suad Orlić, *Otkrivačka, istražna i dokazna uloga ovlaštenih službenih osoba u kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Policijska i sigurnost, god. 9, br. 1-2, Ministarstvo unutarnjih poslova R. Hrvatske, Policijska akademija, 2020, str. 112-125., Sadmir Karović, Dženis Šaćirović, *Preventivna uloga policije u suzbijanju kriminaliteta – izazovi i mogućnosti*, Pravne teme, god. 9, broj 18, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, 2021, str. 18-27.

na teritoriji dvije ili više država, neki novi fenomenološki oblici ispoljavanja kriminaliteta, zloupotreba informaciono – komunikacionih tehnologija, izražene demografske promjene i druge specifičnosti praktično zahtijevaju i adekvatnu saradnju, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom planu koja podrazumijeva i koordinaciju aktivnosti kao i bržu i jednostavniju razmjenu podataka i informacija lišenu određenih formalnosti. Također, do izražaja sve više dolaze specifični oblici organizovanog kriminala koji po prirodi stvari impliciraju sticanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom što od nadležnih organa, subjekata i agencija za sprovođenje zakona zahtijeva jedan novi pristup u suprotstavljanju kriminalitetu koji je pored sprovođenja klasične krivične procedure, utvrđivanja krivice i izricanja krivične sankcije, usmjeren i na postupak oduzimanja navedene imovine u skladu sa propisanim procedurom.

Shodno naprijed navedenom, klasični oblici pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima nisu bili dovoljni ili srazmjerni realnim potrebama na planu blagovremenog, efikasnog i zakonitog sprovođenja prekograničnih istraga. Prije nego što je zaživjela ideja o formiranju zajedničkih istražnih timova kao specifičan oblik pravosudne saradnje u krivičnim stvarima usmjeren prije svega na efikasno sprovođenje istrage i prikupljanje potrebnih dokaza u vezi krivičnih djela sa međunarodnom komponentom, primjećujemo da se prvobitno identična ideja javila kao realna potreba formiranja zajedničkih istražnih timova u administrativno – carinskom postupku u smislu adekvatnog odgovora, odnosno reakcije na međunarodnom planu kada su u pitanju carinski prekršaji. Postalo je sasvim jasno da geografske nacionalne granice nisu barijera za operacionalizaciju kriminalnih aktivnosti na području dvije ili više država za brojna i raznovrsna krivična djela sa ino elementom, te da je neophodno obezbjediti i adekvatne i kompatibilne odgovore i rješenja u vezi otkrivanja i dokazivanja ovih krivičnih djela. No prije nego što je dospjela u kaznenopravnu sferu, zaživjela je, kao i mnogi drugi instituti europskog prava, u administrativnom carinskom postupku, i to kroz odredbe Konvencije o uzajamnoj pomoći i suradnji između carinskih uprava od 18. prosinca 1997., sastavljene na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji, koja je stupila na snagu 23. lipnja 2009.⁸ S obzirom na realne potrebe Evropsko je Vijeće na svojoj sjednici u Tampereu 15. i 16. oktobra 1999. zatražilo neodgodivo osnivanje zajedničkih istražnih timova, kao što je predviđeno Ugovorom⁹, što predstavlja prvi korak u borbi protiv trgovine drogom i ljudima, kao i terorizma.¹⁰ Rezultat navedenih napora jeste izrada jednog suštinski važnog međunarodnog dokumenta koji reguliše, odnosno propisuje formiranje zajedničkih istražnih timova u krivičnim stvarima, a radi se zapravo o Konvenciji o uzajamnoj pomoći

⁸ Zoran Vinković, *Zajednički istražni timovi - koncept i analiza multilateralnog vođenja istrage i prikupljanja dokaza u Europskoj uniji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 27, broj 2/2020, 801-802.

⁹ Službeni glasnik C 340 od 10. studenog 1997., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2F0001>

¹⁰ Okvirna Odluka vijeća od 13. lipnja 2002. godine o zajedničkim istražnim timovima (2002/465/PUP), dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32002F0465>

u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije iz 2000. godine, koja u članu 13. propisuje zajedničke istražne timove. S obzirom da se navedena Konvencija nije blagovremeno ratificirala, Vijeće je kao prelazno rješenje do ratifikacije, odlučilo da 2002. godine reguliše primjenu Okvirnom Odlukom, na način da su prepisani članovi 13, 15 i 16 navedene Konvencije koji se neposredno i po svom sadržaju odnose na formiranje zajedničkih istražnih timova.

b) Opravdanost i svrsishodnost formiranja i djelovanja zajedničkog istražnog tima

Zajednički istražni tim međunarodni je alat za suradnju koji se temelji na sporazumu između nadležnih tijela, kako pravosudnih tijela (suci, državni odvjetnici, suci istrage...) tako i tijela za izvršavanje zakonodavstva, dviju država ili više njih, osnovan na ograničeno razdoblje i s posebnom namjenom kako bi provodio kaznene istrage u uključenoj državi ili više njih.¹¹ Predstavnici pravosudnih organa i organa za sprovođenje zakona iz država članica EU sve više značaja pridaju ovom sredstvu saradnje sa državama koje nisu članice EU, naročito imajući u vidu njegovu fleksibilnost, budući da omogućava lako prilagođavanje potrebama konkretnog slučaja zadržavajući elemente koji ga čine efikasnim u praksi.¹²

U pogledu formiranja zajedničkog istražnog tima, neophodno je zadovoljiti dva uslova materijalnopravne i formalnopravne prirode. Materijalnopravni uslov se primarno odnosi na postojanje određene krivične stvari, odnosno postojanje određenog krivičnog djela sa međunarodnom komponentom (ino element). Naime, kod ovih krivičnih djela prepoznajemo disperziju kriminalnih aktivnosti na području dvije ili eventualno više država (npr. pripremanje krivičnog djela, prevoz lica, transport robe, stvari i dr., vrbovanje lica, eksploatacija/iskorištavanje, predaja, prodaja, kupovina ili druge radnje izvršenja). Rapidan razvoj informaciono – komunikacionih tehnologija, korištenje interneta i raznih aplikacija, praktično omogućava komunikaciju sa različitim geografskih tačaka u svijetu između lica involviranih u kriminalne aktivnosti. S druge strane, formalnopravni uslov za formiranje zajedničkog istražnog tima se ispoljava u postojanju pisanog sporazuma između dvije ili više država koje su zainteresovane za pravosudnu saradnju u određenoj krivičnoj stvari.

Zajednički istražni tim se može formirati: a) kada istraga krivičnih djela, koja se vodi u jednoj državi, zahtijeva složenu i opsežnu istragu, povezanu sa drugim državama; b) kada više strana vodi istrage o krivičnim djelima, čija priroda zahtijeva preduzimanje koordiniranih i usklađenih radnji umiješanih država; c) kada istražne radnje treba

¹¹ Praktični vodič o zajedničkim istražnim timovima (ZIT) str. 4, Vodič je izradila Mreža zajedničkih istražnih timova u suradnji s Eurojustom, Europolom i OLAF-om. dostupno na: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/jit-guide-2017-hr.pdf>

¹² Maja Lukić Radović, Manojlović Nedeljko Milena, *Efikasnost zajedničkog istražnog tima kao instrumenta za prikupljanje i razmjenu dokaza u prekograničnim istragama*, Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu, Godina LXII, broj 100, 2013, str. 117.

sprovoditi naizmjenično u Bosni i Hercegovini i drugoj državi odnosno u više država.¹³ Zahtjev za formiranje zajedničkog istražnog tima treba da sadrži podatke iz člana 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (zamolnica), a može ga podnijeti bilo koja zainteresovana strana. Zahtjev se podnosi posredstvom Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine nadležnom tužilaštvu u Bosni i Hercegovini, sa predlogom sastava tima.¹⁴ Međutim, neophodno je apostrofirati da je spremnost i zainteresovanost za saradnju dvije ili više država jedan od osnovnih uslova za uspostavljanje ovog specifičnog oblika pravosudne saradnje u krivičnim stvarima. Navedena međunarodna saradnja je zasnovano na međusobnom povjerenju država i postojanju interesa sprovođenja efikasne prekogranične istrage. Pisanim sporazumom između dvije ili eventualno više zainteresovanih strana (država) formalizuju se određene aktivnosti koje su po svom sadržaju i prirodi usmjerene na blagovremeno, efikasno i zakonito sprovođenje istrage, odnosno prikupljanje potrebnih dokaza neophodnih za efikasno vođenje i okončanje krivičnog postupka. Sporazumom između nadležnog tužilaštva u Bosne i Hercegovine sa nadležnim pravosudnim organom strane države se utvrđuje a) sastav tima, b) zadaci tima, c) ovlaštenja tima, d) vremensko trajanje (rok).¹⁵

Kada je u pitanju sastav tima, neophodno je naglasiti da je potrebno odrediti rukovodioca tima koji će rukovoditi zajedničkim istražnim timom, a u konkretnom slučaju to je tužilac nadležnog tužilaštva. U vezi efikasnog rukovođenja zajedničkim istražnim timom prepoznajemo nekoliko ključnih odrednica i to kako slijedi: rukovodilac može po potrebi prenijeti ovlaštenja, stara se o blagovremenom i zakonitom sprovođenju određenih krivičnoprocesnih radnji (opšte radnje dokazivanja, posebne istražne radnje), planiranje i dinamika izvođenja istražno – dokaznih aktivnosti, jasna raspodjela poslova i zadataka među članovima tima, koordinacija, nadzor i praćenje realizacije aktivnosti na provedbenom (operativnom) nivou, održavanje radnih sastanaka, blagovremeno izvještavanje i razmjena informacija i podataka i dr. Pored nadležnog tužioca, sastav zajedničkog istražnog tima čine: policijski službenici/ovlaštena službena lica, stručna lica za određene specifične oblasti npr. sayber kriminal, ali je preporučivo u sastav tima uključiti i člana/predstavnika ispred Eurojusta, u cilju obezbjeđenja materijalno-tehničke i logističke, organizacione, pravne, finansijske i druge potrebne podrške. Ovakav timski način rada ima veliku prednost jer se zajedničkim radom, snagom i naporima, postižu grupni rezultati koji su, po pravilu, mnogo bolji u odnosu na zbir pojedinačnih.¹⁶

Zadaci tima su neposredno određeni i uslovljeni vrstom i prirodom konkretne krivične stvari koja je predmet interesovanja, načinom operacionalizacije kriminalnih aktivnosti, profilom osumnjičenog lica, i drugim specifičnostima. Također, pisanim sporazumom se definišu, odnosno utvrđuju i ovlaštenja, tj. prava i dužnosti zajedničkog istražnog tima sa posebnim akcentom na zadovoljenje restriktivnih zakonskih uslova procesne prirode, kako bi sve istražno dokazne aktivnosti bile formalizovane, te da se prikupljeni dokazi u istrazi

¹³ Član 24. stav 5. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

¹⁴ Član 24. stav 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

¹⁵ Član 24. stav 2. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

¹⁶ Tatjana Bugarski, *Zajednički istražni timovi kao instrument prekogranične saradnje u krivičnim stvarima*, CRIMEN (VIII) 3/2017, / RKKP 2–3/2017, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2017, str. 467.

moгу koristiti kao pravno prihvatljivi (zakoniti) za efikasno vođenje i okončanje krivičnog postupka. Ono što je posebno važno naglasiti u vezi opravdanosti i svrsishodnosti formiranja i djelovanja zajedničkog istražnog tima jeste brže, jednostavnije i efikasnije sprovođenje krivičnoprocesnih radnji, tj. opštih radnji dokazivanja i posebnih istražnih radnji jer se „zaobilaze“ uobičajene formalne procedure svojstvene za klasične oblike pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. U teorijskom i praktičnom kontekstu postoji saglasnost da je na današnjem stepenu razvoja društva uopšte nezamislivo dokazivanje navedenih oblika kriminala bez primjene posebnih istražnih radnji.¹⁷ Također, identična je situacija kada je u pitanju pribavljanje, odnosno prikupljanje i razmjena određenih informacija i podataka što neposredno utiče i na efikasnost sprovođenja istrage.

Djelovanje zajedničkog istražnog tima je vremenski ograničeno tako da je neophodno utvrditi i vremenski rok u kojem će se preduzeti planirane aktivnosti u vezi efikasnog sprovođenja prekogranične istrage. Prilikom utvrđivanja tj. određivanja vremenskog roka, neophodno je pravilno procijeniti vremensko trajanje pojedinih istražno – dokaznih aktivnosti uzimajući u obzir i neke nepredviđene okolnosti. Međutim, ukoliko nakon okončanja predviđenog vremenskog roka u kojem djeluje zajednički istražni tim, ukaže se potreba za sprovođenjem dodatnih aktivnosti, moguće je i produžiti rok za djelovanje zajedničkog istražnog tima ukoliko postoje za to opravdani razlozi, uz saglasnost potpisnika tima. Također, neophodno je naglasiti da sve aktivnosti nadležnih organa moraju biti kompatibilne načelu humanosti, u smislu poštivanja osnovnih ljudskih prava i sloboda koja se operacionaliziraju kroz dosljednu primjenu kataloga prava osumnjičenog, odnosno optuženog lica u krivičnom postupku.¹⁸

4. Zaključak

Formiranje i djelovanje zajedničkih istražnih timova predstavlja nezaobilazan način međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima na planu efikasne i energične borbe protiv brojnih i raznovrsnih krivičnih djela sa međunarodnim komponentom, cijeneći da kod ovih krivičnih djela prepoznajemo disperziju kriminalnih aktivnosti, osumnjičenih lica i saučesnika na području dvije ili više država. Fenomenološka rasprostranjenost i raznovrsnost kriminaliteta pred zakonodavca postavljaju visoke zahtjeve u vezi blagovremenog, efikasnog i zakonitog otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela, te postizanja očekivanih rezultata krivičnog pravosuđa. U tom smislu su i postojeća zakonska rješenja materijalne i procesne prirode podložna kritičkom (pre)ispitivanju u cilju iniciranja parcijalnih intervencija na planu izmjena i dopuna u

¹⁷ Sadmir Karović, *Posebne istražne radnje u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, Civitas, god 2, broj 4, Fakultet za pravne i poslovne studije Dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, 2012, str. 23.

¹⁸ Detaljnije vidjeti: Predrag Raosavljević, Filip Novaković, *Evropski sistem zaštite ljudskih prava*, Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment Banja Luka, 2024, str. 52-209.

kontekstu kompatibilnosti i adekvatnosti zakonske norme. Specifični oblici organizovanog kriminaliteta, korupcija, pranje novca, terorizam, krivična djela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga, trgovine ljudi, visokotehnološkog kriminaliteta i druga krivična djela sa međunarodnom komponentom po prirodi krivične stvari neminovno zahtijevaju formiranje zajedničkih istražnih timova čije djelovanje praktično omogućava brže, jednostavnije i efikasnije sprovođenje prekogranične istrage, odnosno sprovođenje krivičnoprocesnih radnji na planu prikupljanja potrebnih dokaza neophodnih za efikasno vođenje i okončanje krivičnog postupka. Na ovaj način se zabilaze uobičajene procedure koje su svojstvene za klasične oblike pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima.

Ono što je posebno važno apostrofirati jeste da su na ovaj način, odnosno formiranjem i djelovanjem zajedničkog istražnog tima sve istražno - dokazne aktivnosti formalizovane na planu zadovoljenja restriktivnih uslova procesne prirode u kontekstu zakonitosti pribavljenih dokaza. Shodno navedenom, zakonodavac je propisao određene uslove koji moraju biti ispunjeni da bi se formirao zajednički istražni tim kao i druge važne odrednice (rukovođenje, sastav tima, zadaci/ovlaštenja, rok i dr.).

LITERATURA

1. Tatjana Bugarski, *Zajednički istražni timovi kao instrument prekogranične saradnje u krivičnim stvarima*, CRIMEN (VIII) 3/2017, / RKKP 2–3/2017, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2017,
2. Sadržmir Karović, *Krivičnopravno suzbijanje organizovanog kriminaliteta u Bosni i Hercegovini – mogućnosti, izazovi i perspektive*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 55, 4/2018,
3. Sadržmir Karović, Orlić Suad, *Otkrivačka, istražna i dokazna uloga ovlaštenih službenih osoba u kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Policijska i sigurnost, god. 9, br. 1-2, Ministarstvo unutarnjih poslova R. Hrvatske, Policijska akademija, 2020,
4. Sadržmir Karović, *Posebne istražne radnje u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, Civitas, god 2, broj 4, Fakultet za pravne i poslovne studije Dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, 2012, str. 23,
5. Sadržmir Karović, Dženis Šaćirović, *Preventivna uloga policije u suzbijanju kriminaliteta – izazovi i mogućnosti*, Pravne teme, god. 9, broj 18, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, 2021,
6. Sadržmir Karović, *Tužilački koncept istrage u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, Zbornik radova, Fakultet pravnih nauka, Sveučilište/Univerzitet „Vitez“, Vitez, broj 4, 2013,
7. Maja Lukić Radović, Manojlović Nedeljković Milena, *Efikasnost zajedničkog istražnog tima kao instrumenta za prikupljanje i razmjenu dokaza u prekograničnim istragama*, Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu, Godina LXII, broj 100, 2013,
8. Predrag Raosavljević, Filip Novaković, *Evropski sistem zaštite ljudskih prava*, Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment Banja Luka, 2024,
9. Miodrag N. Simović, Vladimir M. Simović, Mladenka Govedarica, *Krivično procesno pravo II (Krivično procesno pravo - posebni dio)*, Peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, 2021,
10. Zoran Stojanović, *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2016,
11. Zoran Vinković, *Zajednički istražni timovi - koncept i analiza multilateralnog vođenja istrage i prikupljanja dokaza u Europskoj uniji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 27, broj 2/2020

Pravni propisi:

1. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/5, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13 i 65/18,
2. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 53/2009 I 58/2013.

Internet izvori:

1. Službeni glasnik C 340 od 10. studenog 1997., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT>,
2. Okvirna Odluka vijeća od 13. lipnja 2002. godine o zajedničkim istražnim timovima (2002/465/PUP), dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32002F0465>,
3. Praktični vodič o zajedničkim istražnim timovima (ZIT) str. 4, Vodič je izradila Mreža zajedničkih istražnih timova u suradnji s Eurojustom, Europolom i OLAF-om.dostupno na: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/jit-guide-2017-hr.pdf>

Sadmir Karović, , PhD., Associate Professor

Faculty of Law, University of Travnik
State Investigation and Protection Agency, Bosnia and Herzegovina

JOINT INVESTIGATION TEAMS AS A SPECIFIC FORM OF PROVIDING INTERNATIONAL LEGAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS

Summary: In this paper, the author's attention is focused on the origin of the idea and the international legal basis for the formation of joint investigative teams in the plan of timely and efficient provision of international legal assistance in criminal matters (judicial cooperation) as well as the vigorous fight against cross-border crime, i.e. criminal offenses with an element of foreignness, which nature, method of execution and other specificities transcend national geographical borders. Contemporary challenges related to the detection and proof of specific forms of organized crime, and the prosecution of the perpetrators, require an adequate institutional response and reaction in order to effectively conduct the investigation and achieve the expected results of criminal justice. The classic way of providing international assistance in criminal matters has proven to be insufficient, slow, demanding and inadequate in certain criminal cases. On the other hand, we note that the justification and expediency of forming joint investigative teams in modern conditions is imposed as an imperative, considering some new phenomenological forms of criminality, the mobility of modern man, demographic conditions, but also some other conditions and specificities that condition this way of reaction and international judicial cooperation in criminal matters. In this context, we also recognize the numerous advantages of the formation and work of joint investigative teams in complex investigations, which essentially relate to faster, simpler, more direct and more adequate cooperation in terms of providing international legal assistance in criminal matters and conducting investigations.

Key words: joint investigative teams, investigation, criminal offense, Bosnia and Herzegovina.